

Lapostányér - A Nero császár által építtetett római vízvezeték látképével (Alexandra Pavlovna étkezészetének része)

Kerámia- és üveggyűjtemény

Leltári szám:	58.942.3
Gyár / műhely:	Cári porcelánmanufaktúra (Szentpétervár)
Készítés ideje:	1790 - 1796
Készítés helye:	Szentpétervár
Jelzés:	alján máz alatti késsel cirill E (a szentpétervári porcelánmanufaktúra jegye Nagy Katalin /Jekatyerina/ cárnő idejéből)
Anyag:	porcelán
Technika:	aranyozott; máz felett színesen festett; öntött
Méretetek:	átmérő: 24,5 cm magasság: 4 cm

A tányér egy több mint 60 darabból álló étkezéslethez tartozik, amely Habsburg József Antal főherceg (1776–1846) – ismertebb nevén József nádor – első felesége, Alexandra Pavlovna (1783–1801) nagyhercegnő - I. Pál orosz cár (1754–1801) leánya - kelengyéjének részét képezte. Az étkezéslet minden bizonnyal 1800 feburárjában került Magyarországra, amikor a hercegnő beköltözött a nádori rezidenciaként szolgáló budai királyi palotába.

Az étkezéslet az 1744-ben Erzsébet cárnő (1709–1762) pártfogásával alapított szentpétervári Cári Porcelánmanufaktúrában készült. A változatos formájú tálalóedények – a talapzaton álló levesestál, a pecsenyék, mártások, köretek, pástétomok, fűszerek, eszenciák, gyümölcsök, csemegék tálalására szolgáló, poharak hűtésére, italok keverésére használt edények – mindegyike ritkaság. A pétérvári cári porcelángyár ugyanis elsősorban az uralkodó és családja számára dolgozott, azaz a manufaktúra termékei elsősorban a cári udvar reprezentációját szolgáltatták, s csak ritkán kerültek külföldre ajándékként, így Európában csak kevés gyűjtemény büszkélkedhet a budapesti étkezéslethez hasonló darabokkal.

A klasszicista stílusú készlet díszítése mértékletes. Az edények peremén a formai tagolást követő sávokat rózsákból álló mustra tölti ki, amely arany-alapú színes festéssel készült. A finoman mintázott plasztikus edényfogók – maszkok, articsókák – aranyozottak. A tálak, tányérok tükrében, illetve az edények oldalán gyöngyosoros keretben az ókori Itália épületeit, romjait ábrázoló, színesen festett képecskék láthatók. A veduták részben Giovanni Battista Piranesi (1720–1778) 1756-ban készült, *Antichita Romane* címmel kiadott metszetsorozata, részben más, hasonló metszetalbumok nyomán készültek. Az edények alján francia nyelvű feliratok is megnevezik a vedutákon ábrázolt épületeket.

Az itt bemutott tányér alján a *Les aquedues Neroniens* felirat olvasható, azaz a tányér tükrében látható veduta azt a vízvezetékét ábrázolja, amelyet i.sz. 60 körül a Nero császár által építtetett, hogy biztosítsa *Domus Aurea* néven ismert palotája vízellátását (ld. [itt](#)). A tányéron ábrázolt látképhez Piranesi rézmetszete szolgált előképpül (ld [itt](#)).

Irodalom

- Szerk.: Szvoboda Dománszky Gabriella: *József nádor (1776-1847) Pest-Budán*. Budapesti Történeti Múzeum, Budapest, 1997. - p. 93.

